

IRODALOM.

W. Stanley Jevons: A logika elemei. Az angol eredetiből fordította *Kelemen Ignác*, székesfővárosi tanár. Ára 2 kor. Bpest Lampel. (Néptanítók könyvtára. 43—44. f.) 238. lap.

Stuart Millnek az Akadémia kiadásában megjelent «Logika rendszere» c. művén kívül magyar nyelven semmiféle nagyobb logikai mű nem áll a filozófiát tanító szaktanárok rendelkezésére. A szaklapok, folyóiratok is csak ritkán hoznak logikai cikkeket, míg a lélektannak úgyszólván minden egyes fejezetéhez találhatunk terjedelmes értekezéseket.

Pedig éppen korunk ellentétes eszmeáramlatainak zűrzavarában, a köz- és társadalmi életben veszedelmes jelleget öltő balítéletek és jelszavak uralkodása idején, a tudományos és irodalmi kritika hiánya miatt felburjánzó stréberség és sarlatánság elhatalmasodásában nagy szükségét érezzük annak a tudománynak, amely a helyes gondolkodásra és a gondolatok helyességének megítélésére kerül.

Korunk kulturája logikátlan. Az emberek hiszékenysége és elfogultsága soha nem volt nagyobb, mint manapság. A magyar ember közmondásszerű józan eszét szinte megszedítette, megzavarta a sok, idegenből beszivárgott, kritika nélkül átvett rendszer és tanítás majmolása.

Ezért üdvözölhetjük örömmel a címben írt logika magyar átültetését, amely az angol ész hideg józanságát akarja hasznunkra fordítani.

Jevons könyve, amely hazájában több mint 25 kiadást ért,* gondosan kerül az ismeretelméletek különböző irányainak vitás problémáit, nem pellengérez ki sem a nominalistákat, sem nem hódol a divatos pszichologizmusnak, egyformán jogosult ismeretforrásoknak tartja az indukciót s a dedukciót, egyformán bánik Arisztotelesszel,

* A fordító, sajnos, nem jelzi sehol, hogy hányadik kiadást használta fel. Én az eközben megjelent 24. kiadást ismerem.

Descartes-tal, vagy Mill Stuarttal. Legfeljebb abban látok egy kis elfogultságot, hogy a modern logikusok közt épen az angolokat részesíti különösen figyelembe, de ezen sem akadhatunk fenn.

A logikának mai kifejlődése szerint három részből kell állania. Külön részben kell tárgyalni a fogalomról és az ítéletről való tudnivalókat. A logika feladata és tárgya ott kezdődik, ahol a pszichológia a lelki jelenségek csoportjába a logikai asszociációt beilleszti. A logika a fogalmat nem mint lelki alkotást, hanem mint a tárgynak a képét tekinti, s a fogalmi gondolkodás normatív elemeinek kifejtése tulajdonképpen a második résznek, a dialektikának a tárgya. A régiek bölcséletében egészen Descartesig csak ez a második rész foglalt helyet, míg a harmadik rész, a kritika, amelyben az ismerő tehetségünk megbízhatóságát, s ismereteinknek a tárgyi valósággal való megegyezését fejtegeti a logika, csak a legújabb kor terméke.

Jevons könyve igazában csak dialektika, míg a noetikai problémákat szándékosan kerüli. Általánosabb fejezetek a XXII. és XXIII., amelyekben az állítmány mennyiségbeli megállapításáról, illetőleg Boole logikai rendszeréről szól, amelyek tulajdonkép a közvetlen következtetésnek technikai magyarázatát, illetőleg szellemes értelmezését adják.

Nagyon sok újabb logikában elhanyagolt részt tárgyal *Jevons* a XIV. fejezetben a gondolkodás törvényei címén, amely nélkül a következtetés egyáltalán nem érthető.

Jevons a logikát úgy határozza meg, hogy az a «következtetés tudománya» (1. l.) vagy azoknak a szükségszerű gondolkodási törvényeknek a tudománya, amelyeket szem előtt kell tartanunk, ha következetesen akarunk érvelni és nem akarunk önmagunkkal ellentmondásba keveredni. (8. l.) és eszerint az egész logikát a I. fogalmak, II. az ítéletek, III. a következtetések c. fejezetekre osztja, amelyhez negyedik rész gyanánt a módszerről szóló fejezet járul.

A fordítás világos, gördülékeny, a terminusokban következetes. A könyvet, melegen ajánljuk a szaktársak figyelmébe.

*

Bihari Ferenc.

Max Walter: Zur Methodik des neusprachlichen Unterrichts. Vorträge während der Marburger Ferienkurse 1906. und 1908. «Musterschule» in Frankfurt A. M. Marburg in Hessen. N. G. Elwert'sche Verlagsbuchhandlung. 1908. 8-ad rétet 68. lap.

Walter Miksa, a frankfurti «Musterschule» nevű intézet igazgatója, a márburgi szünidei tanfolyam hallgatóinak intézetében az idegen nyelvek tanítására vonatkozó módszerről számol be. Ezen